איתיביה *בבכור נאמר לא תפדה ונמכר הוא במאי עסקינן אילימא בזמן הזה אימא סיפא ואת דמם תזרוק על המזבח בזמן הזה מי איכא מזבח אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ובמאי א] אילימא בבעל מום אימא סיפא ואת דמם תזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר ב] מי חזי להקרבה אלא ג] לאו בתם וקתני נמכר הוא (אלמא אית ד] להו לכהן זכייה בגויה) מידי איריא רישא בבעל מום סיפא בתם מתיב רב משרשיא *כהנת שנתערבה ולדה בולד שפחתה ה] [א] הגדילו התערובות *משחררין זה את זה ושניהם אוכלין בתרומה וחולקין חלק אחד ו] על הגורן בכורן ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן ז] במאי עסקינן אילימא בזמן הזה מאי שנא דידן ומאי שנא דידהו דידן נמי מומין בעינן אלא לאו בזמן שבית המקדש קיים אי אמרת בשלמא אית ח] להו לכהן זכייה בגויה שפיר אלא אי אמרת לית ליה ט] ליתי גזבר ולישקלא לעולם בזמן הזה ודקא קשיא לך מאי שנא דידן י] ומאי שנא דידהו אנן יהבינן ליה לכהן במומיהו אינהו כיון דאיכא בהו מקצת יא] (כהן) מפקע ליה לכהנים ל"א (א) יב] בזמן הזה מאי איריא בכורות דהלין ספיקות אפילו דידן נמי ירעו אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ואי בבעל מום ירעו עד שיסתאבו הא מסואבין וקיימין אלא פשיטא בתמין יג] (והכי) הוא דלא מזבני (ב) (ודאי) לעולם בזמן הזה מאי קשיא לך אפי' דילן נמי ירעו יד] לא מצינו מדחות ליה לכהן דלא איכא כאן ספק כהונה הני ספיקות מדחו לכהן כל חד וחד א"ל לכהן טו] דאנא כהן ואנא כהן מיתיבי ר"ש אומר בהמתה פרט לבהמת בכור ומעשר שבה שללה פרט לכסף טז] מעשר שני שבה במאי עסקינן אילימא בזמן הזה מי איכא עיר הנדחת והתנן א) אין עושין עיר הנדחת אלא בב"ד של שבעים ואחד אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ובמאי אי נימא בבעל מום יז] היינו בהמתה אלא פשיטא בתם ואי אמרת בשלמא אית ליה זכייה בגויה שפיר אלא אי אמרת לית ליה למה לי יח] *מבהמתה [ב] תיפוק ליה משללה ולא שלל שמים לעולם בבעל מום ודקא קשיא לך היינו בהמתה מי שנאכל בתורת בהמתה יט] יצאו בכור ומעשר כ] (שאינו בכלל) בהמתה דתנן ב) *כל פסולי המוקדשין נמכרין באיטליז (ונשחטין באיטליז) ונשקלין בליטרא חוץ מן הבכור ומן המעשר שהנאתן לבעלים כא] מיתיבי ג) *ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהן ממון בעלים דברי רבי יוסי הגלילי בן עזאי אומר לרבות שלמים אבא יוסי בן דוסאי אומר לא אמר בן עזאי אלא בבכור בלבד כב] במאי עסקינן אילימא בזמן הזה הא דומיא דשלמים קתני אלא פשיטא בזמן שבית המקדש קיים ובמאי עסקינן אילימא בבעל מום הא דומיא דשלמים קתני אלא לאו בתם וש"מ אית ליה לכהן זכייה בגויה כג]

א) סנהדרין ב. ב) בכורות לא. לג: מגילה כח. לקמן כח. כד. חולין קלג: ג) ב"ק יב: קדושין נב: ב"ב קכב: זבחים קיד: בכורות ע:

בבכור נאמר לא תפדה. פדיון אין לו שיכנס הפדיון בקדושה והוא יצא לחולין: **אבל נמכר הוא**. כד] ונאכל בקדושה וזו היא קדושה שלא ישחטנו באיטליז ולא ישקלנו בליטרא: **אימא סיפא**. דקרא דלא תפדה: **רישא דקרא בבעל מום**. להכי דייקינן ונמכר הוא, וסופיה דכתיב ואת דמם תזרוק בתם: **כולה שמעתא**. תורה אור

כה] ואין ידוע אי זה כהן ואי זה עבד: **משחררין זה את זה**. כל אחד ואחד כותב אם אני הרב ואתה העבד הרי אתה בן חורין ויהיו מותרים שניהן בבת ישראל: **ושניהם אוכלין בתרומה**. כל זמן שלא שחררו זה את זה דעבד כהן נמי אכיל בתרומה: **וחולקין חלק אחד על הגורן**. כלומר כששניהן ביחד נותנין להן תרומה בבית הגרנות אבל לאחד מהן אין כו] חולקין עד שיבוא חבירו דשמא זה הוא העבד וסבירא ליה להאי תנא דאין חולקין תרומה לעבד אלא אם כן רבו עמו דילמא אתי לאסוקיה ליוחסין: **ובכורן**. כז] של הני תערובות אם נולד בכור בהמה בעדרן ירעה כו' כדמפרש: **מאי שנא דידן מדידהו**. דידן נמי אין לו תקנה עד שיומם והשתא מאן דקא מותיב לא אסיק אדעתיה סיפא דקתני יאכל במומו לבעלים ואילו דידן הוה יהבינן ליה לכהן במומו ורב נחמן משני לה הכי במסקנא דמילתא: **אלא לאו בזמן המקדש**. ודידן הוה יהבינן לכהן לאקרוביה ואילו דידהו כח] *זכי להו אע"ג דכהן נמי חייבת בהמתו בבכורה כדאמרינן כט] בבכורות בפרק שני במשנה (דף יג.) לא נפטרו אלא מפדיון הבן ופטר חמור הני ירעו משום ל] דבשאר בכורות כהן אינו מפסיד כלום שמקריב הוא עצמו את אימורי בכור ואוכלו אבל הני (ג) דאיכא חד לא] דזר אי הוי יהביה בכורם לאקרוביה תו לא אכלי מיניה דבכור תם בזמן המקדש אינו נאכל לזרים כדאמרינן באיזהו מקומן (זבחים דף נו:) הבכור נאכל לכהנים הלכך ירעה ולכשיסתאב יאכלנו במומו דכל חד וחד אמר לכהן אני כהן ובכור אני אוכלנו דכיון דנפל בו מום אין בו אלא איסור גזל והכא איסור גזל נמי ליכא דשמא זה כהן וזכה בו והמוציא מחבירו עליו הראיה: **שפיר**. משום הכי יש בידו כח לשהותו ולומר שמא כהן אני וזכיתי בו תחלה ולא אתנו לכהן ואמתין עד שאוכל לאוכלו: **אלא אי אמרת לית ליה**. לכהן זכייה בבכור מחיים אמאי שבקינן ליה לאפקועיה ממזבח ליתי גזבר ולשקליה וליתביה לכהן מעילה דהא אין בו זכייה אלא ממזבח ואילך אלא ודאי אית ליה לב] זכייה מחיים בבכור תם דהא ודאי בתם קיימי דקתני ירעו עד שיסתאבו: **לעולם בזמן הזה**. ומשום הכי ירעה דלא חזי להקרבה וזכה בו מחיים: לג] (ודידן) יהבינן להו לכהנים במומייהו דאע"ג דהומם ומותר לזרים מיהו איסור גזל איכא אבל הנך תערובות ליכא איסור גזל דכל חד אומר אני כהן וזכה אני בו וממון המוטל בספק הוא והמוציא מחבירו עליו הראיה: **בהמתה**. גבי עיר הנדחת כתיב (דברים יג) ואת בהמתה לפי חרב בהמתה משמע בהמה דידה שאין לגבוה חלק בה: **פרט לכסף מעשר שני שבה**. ואליבא דמ"ד מעשר שני ממון גבוה הוא: **אין עושין עיר הנדחת כו'**. בפ"ק דסנהדרין מפרש טעמא: **היינו בהמתה**. דכהן אוכל את הבכור וישראל את המעשר ואין לגבוה חלק בהן: **שפיר**. משום הכי איצטריך קרא למעוטיה דלא לד] נפיק משללה ולא שלל שמים דהאי לאו שלל שמים הוא דזכה כהן בגוויה ל"ל אלא פשיטא בתם [ג] והא ממעט לה מתורת בהמתה אלמא ממונא דכהן הוא ומיפרשא נמי כלישנא קמא דמדאיצטריך למכתב בהמתה ולא נפקא ליה משללה שמע מינה אית ליה לכהן זכייה בגוויה מחיים: **לרבות קדשים קלים**. שאם הפקיד שלמים או בכור או מעשר אצל חבירו וכפר ונשבע והודה משלם קרן וחומש וקרבן שבועת הפקדון לפי שהם ממונו וקרינא ביה וכחש בעמיתו: **בן עזאי אומר לרבות שלמים**. קאתי דודאי הן ממונו אבל מעשר לא, דאיהו לאו ממונו הוא לה] (אלא) יכול למוכרו חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום והכי מפרש בפרק ארבעה אבות נזיקין: **לא אמר בן עזאי אלא בבכור**. שהפקיד לו] [כהן בכורו] אצל אחר וכפר ונשבע א) (והודה) אבל שלמים לז] לא היה ממונו הואיל וחיילא עלייהו קדושה שטעונין סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ומעשר נמי לא הואיל ואינו יכול למוכרו והכי מפרש בפרק קמא דנזיקין (ב"ק דף יב:): **הא דומיא דשלמים קתני**. ושלמים בזמן הזה ליכא: לח] **דאי בבעל מום הא דומיא דשלמים קתני**. ושלמים ודאי שלמים תמימים קא מרבי דממונו הוא דאין בהן מעילה מחיים דבשלמא בבכור גבי כהן איכא לפלוגי בין תם לבעל מום משום דתם איכא למימר לא זכי ביה כהן אלא משלחן גבוה והיינו מהקטרת אימורים ובעל מום דלית ביה הקרבה זכי ליה רחמנא מיד אבל גבי שלמים דישראל ליכא למימר ישראל משלחן גבוה לט] זכי הלכך לא שנא תמין לא שנא בעלי מומין מחיים זכי בהו: **אלא לאו בתם**. וקא מחייב לכופר [בבכור] קרבן שבועה אלמא ממונא דכהן הוא מ] [ד] ב) (ובבכור) :

לעולם

א) ס"א ל"ג ב) נ"ק מ"ו

אימא סיפא את דמם תזרוק על המזבח. אסיפא דקרא קאמר: **בבכור** נאמר לא תפדה. דלעולם הוא בקדושתו לענין דאינו נמכר באיטליז ואין נשקל בליטרא: **ובמאי** אילימא בבעל מום היינו בהמתה. ואם תאמר לימא דאתיא כרבנן דאמרי דלאו ממוניה הוא מא] וי"ל דעיקר הקושיא אינה אלא ממעשר דלכ"ע בעל מום ממוניה הוא. הרמ"ה: **אילימא** בזמן הזה והא דומיא דשלמים קתני. ובפ"ק דב"ק (דף יב:) פרש"י דבזמן בית המקדש איירי דהא קרא בשבועת הפקדון איירי בזמן בית המקדש הוא דמחייבין ליה אשם ונראה דמש"ה נקט הכא דומיא דשלמים ולא רצה לומר כדפרש"י בב"ק (שם) משום דבלאו הכי צריך לומר דומיא דשלמים כדי להוכיח דבתם איירי ולא בבעל מום כדאמרינן בסמוך:

ודבי

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פ"כ מהל' איסורי ביאה הלכה יז טוש"ע אה"ע סי' ג סעי' ח ופסק שהוא ספק כהן :

ע ב מיי' פ"ד מהל' ע"ז הלכה יג :

עא ג מיי' שם הל"ג :

עב ד מיי' פ"א מהל' איסורי מזבח הל"ב :

◆

שיטה מקובצת

א] ובמאי עסקינן אילים': ב] תקטיר ואי בבעל מום מי: ג] אלא בתם. תימה א"כ אמאי איצטרי' לא תפדה פשיטא דלא אשכחן פריון בתמימים ולמסקנא דמוקי ליה בבעל מום הוי מצי למיפרך ולטעמיך לא תפדה למה לי. תוס': ד] אית ליה (אות ר' נמחק) לכהן זכיה בגויה. גליון ק"ק לרבא מאי מספקא ליה פשיטא דקרא בתרוייהו משתעי דמקרא ובשרם יהיה לך נפקא בפ' ב"ש תם ובעל מום: ה] שפחתה. ס"א הרי אלו אוכלין בתרומה וחולקין חלק אחד על הגורן ותני עלה בכורן כו' וכן גרים הרתנ"ה ועיין ביבמות (דף צט ע"א): ו] חלק אחד בגורן ובכורן ירעו עד שיסתאבו. גליון י"ם עד שנה אבל משנה ואילך עובר בבל תאחר כדאמר בראש השנה (דף ח) דכתיב לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה וי"ם דוקא בבכור ודאי אבל בבכור תערובות ליכא בל תאחר אם ממתין עד שיאכל הוא עצמו. תוס': ז] במומן לבעלים במאי עסקינן כו' מ"ש דידן מדידהו דידן: ח] אית ליה לכהן: ט] עי' בהשמטות בסוף המסכת: י] דידן מדידהו אנן: יא] מקצת כהונה מפקע ליה מכהנים מתיבת ל"א עד תיבת מיתיבי ר"ש אומר בס"א אינו: יב] ל"א אילימא בזמן: יג] בתמין והלין הוא דלא מצי מזבני הא בתמים ודאין מזבנין לעולם: יד] ירעו אנן לא: טו] לכהן אנא כהן: טז] עי' בהשמטות בסוף המסכת: יז] היינו בהמתה א) שאינן נאכלין בתורת בהמתה פי' אינם נמכרים באיטליז ואינם נשקלים בליטרא ויס"נ כדקתני כל פסולי המוקדשים נמכרים באיטליז ונשקלים בליטר' כו' ופירושא בעלמא. תוס': יח] לי בהמתה תיפוק: יט] בהמתה. בכורות (דף כא ע"ב ודף לא ע"א בתוס'): כ] ומעשר שאינן נאכלין בתורת בהמתה: כא] עי' בהשמטו' בסוף המסכת: כב] בלבד אימתי אילימא תיבות במאי עסקינן נמחק: כג] עי' בהשמטות בסוף המסכת: כד] הוא ויאכל בקדוש' וזו היא הקדוש': כה] ואין ידוע: כו] אין נותנין עד שיבא: כז] ובכורן דהני תערובו' תיבת של ל"ש: כח] תיבות זכי להו ל"ש: כט] כדאמרי' בפ' שני דבכורות לא: ל] משום דשאר כהן: לא] חד ראוי וחד אינו ראוי אי הוי יהביה בוכרא דידהו לאקרובי: לב] ליה לכהן זכיה: לג] מחיים הס"ד ומה"ד אנן יהבינן להו כו': לד] דלא נפקא משללה: לה] הוא דלא יכול אות ו' נמחק: לו] שהפקיד כהן בכורו: לז] שלמים לאו ממונו הוא הואיל וחיילא עלייהו קדושה כל כך שמעונין: לח] מה"ד ואי בבעל מום כו' קא מרבי דממונו הוא דאין כו' דבשלמא בכור לגבי כהן: לט] גבוה קא זכי: מ] תיבת ובבכור נמחק: מא] הוא וי"ל דמשמע ליה דאתיא אפי' כר"י הגלילי והר"ם פי' דאתיא אפי' כרבנן ועיקר כו':

א) מתיבות שאינן נאכלין עד סוס"ד שייך לאות כ' אחר תיבת ומעשר

אמר

מסורת הש"ס

לעיל ה: ב"ק יג. בכורות לג. [לא:]

במדבר יח:יז

אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קודש הם את דמם תזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לריח ניחוח לה'

יבמות לז. [גיטין מב: ע"ש]

[במשנה דיבמות איתא ושחררו זה את זה אלא משום מסקנת רבא שם ק ע"א אימא כופין ומשחררין זה את זה נקט רב משרשיא כמשנה כבן ליתא משחררין ז"א ועמ"ש בגיטין מב ע"ב על הגליון]

רס"ק ש"מ דזכי בהו וגי' נ"ק והכי הוא דלא מזבני ודאי מזבני לעולם כו'

ס"א רועה

סנהדרין קיב: ע"ש

הגהות הב"ח

(א) גמ' ל"א אי בזמן הזה: (ב) שם והכי הוא דלא מזבני אבל מזבני ודאי לעולם וכו' נמי ירעו אנן לא מצינו: (ג) רש"י ד"ה אלא לאו וכו' אבל הני דאי לאחד דודאי הוי יהבינן בכורם לאקרוביה תו לא אכלי מיניה דבכור תם:

◆

רבינו גרשום

(אם) בבכור נאמר בו לא תפדה תמכר הוא. דכהן מוכר אותו דהא לא כתיב ביה לא לא ימכר ולא לא יגאל: לעולם בזמן שבית המקדש קיים. ודקא קשיא לך מי איכא ואת דמם תזרוק לעולם בבעל מום עסקי' ובזמן שבית המקדש קיים ולא קשיא רישיה דקרא דכתיב לא תפדה ואמרינן דנמכר הוא בבעל מום דתניא וסיפיה ואת דמם תזרוק בתם קיימי: הגדילו התערובות הרי אוכלין בתרומה ממה נפשך דכל חד אמר אם כהן אני תנו לי בשביל עצמי אם עבד כהן אני הרי מותר בתרומה: ונוטלין חלק אחד על הגורן דחד הוי כהן לחוד.] ותני עלה דההוא בכורה של אלו תערובות אינן רשאין למוכרן דאין רשאי למכור בכור אלא כהן ודאי אלא ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים דאע"ג דחד מינייהו לא הוי כהן מצי למיכליה דהא לא אסור בכור למיכלית במומו לישראל ולא כהן דעלמ' מצי למיפקיה מידיהו דכל חד וחד מצי אמר ליה אייתי ראיה דלאו כהן אנא ושקליה: אי בזמן הזה מאי שנא דידן ומאי שנא דידהו. כלומר הא כל בכורות דכולי עלמא נמי מומין בעינן דלא מתאכלי אלא במומיהן: אלא לאו בזמן שבית המקדש קיים מיירי ואי אמרת בשלמא דבכורות דעלמ' דכהנים גמורין אית לכהן זכיית בגויה דמצי מזבין ליה שפיר היינו דאיכא בין כהנים ודאין דידן להני תערובות דידהו דאינהו לא מצי מזבין לבכור דידיה אלא ירעה עד שיסתאב אלא אי אמרת דכהנים לית להו זכייה בגויה למזבניה דלא הוי דידהו אלא דמזבח כל שכן הני דספקות נינהו דלית להו זכייה בגויה כלל כלל וליתי גזבר ולישקליה וליקרביה למזבח: לעולם בזמן הזה [עסקי' והא] דאמרת דידן נמי בעי מומין איכא בין דידן לדידהו דבכורות דידן יהבינן לכהן אבל אינהו [מצי] מדחי לכהן. בלישנא אחרינא מפרש נמי: [בהמתה דכתיב בעיר הנדחת דכתיב החרם אותה ואת כל אשר בה ואת בהמתה פרט לבהמת בכור ומעשר שיש בה שיש לגבוה חלק בהם]: אם בבכור בעל מום. היינו בהמתה דפסול חלק של גבוה למזבח [ואי אמרת לית ליה לכהן זכיית בגויה ולא מצי מזבין ליה משום חלק של גבוה]: למה לי בהמתה. למעוטי לבכור ומעשר תיפוק לי בכור ומעשר נמי משללה ולא שלל שמים. אלא מדאיצטריך בהמתה לבכור ש"מ דאית ליה זכייה בגויה והכי קאמר בהמתה המיוחד לה שאין בה לגבוה כלום ושרפת פרט לבהמת בכור וקשיא לרב נחמן: לעולם בבעל מום. ודקא קשיא לך היינו בהמתה מי שנאכל בתורת בהמתה. בחולין ושרפת יצא בכור ומעשר כדתנן כו': לרבות קדשים קלים שהן ממונו. שיש בהן לגבוה ולעמיתו ומביא עליהן קרבן אשם מעילה: בן עזאי אומר לרבות שלמים. מאי ממעט בן עזאי ממעט מעשר הואיל ואינו נמכר לא חשיב ממונו: אבא יוסי בן דוסאי אומר. לא ריבה בן עזאי אלא בכור בלבד הואיל ונמכר תמים חי הוי ממונו [והא מפורש בבבא קמא בפרק ראשון]:

הא

ויקרא ה:כא

נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו

הגהות הגר"א [א] גמ' הגדילו עד את זה. נ"ל ל"ג דהא אוכלין וחולקין איירי בלא שחררו וכ"ה במתני' שם להדיא ואף בכורן ירעו יכול להיות בלא שחררו: [ב] שם תיפוק כו'. גי' רש"י שמים ל"א אלא פשיטא בתם וממעט לה מתורת בהמתה אלמא ממונא דכהן הוא לעולם כו': [ג] רש"י ד"ה שפיר. והא ממעט. נ"ל וממעט: [ד] ד"ה אלא. ובבכור. נ"ג: